

6. ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Довгун І.М., старший викладач

Національний університет харчових технологій

Оскільки поняття «метод» можна інтерпретувати по-різному, класифікація методів навчання викликає певні труднощі серед науковців. В широкому значенні метод означає систему навчання; у вузькому – спосіб упорядкованої діяльності вчителя та слухача на шляху до поставлених цілей навчання. В останньому значення метод – це спосіб, що забезпечує взаємодію учня (студента) і вчителя.

Так, в залежності від того, який аспект мови переважає у процесі навчання, виділяють граматичний і лексичний методи; яку роль відіграють рідна мова та переклад у процесі навчання іноземних мов – непрямий (перекладний) та прямий (неперекладний) методи. Назва методу може бути зумовлена видом мовленнєвої діяльності, що складає мету навчання, у зв'язку з чим розрізняють усний метод та метод навчання читання. Існують методи, названі іменами їх авторів – метод Берліца, Гуена, усний метод Гарольда Пальмера, методична система навчання читання Майкла Уеста, аудіо-лінгвальний метод Чарльза Фріза й Роберта Ладло, Лозанова, а також методи, в яких зафіксовано фактор часу, а саме: короткочасний, інтенсивний, або певні психологічні феномени: метод релаксопедії, гіпнопедії, сугестопедії, активізації резервних можливостей особистості. В залежності від способів організації матеріалу та використання специфічних допоміжних засобів методи навчання поділяються на метод програмованого навчання і метод з використанням ЕОМ.

Сучасний процес навчання іноземним мовам характеризується тенденцією до посилення комунікативної спрямованості, тобто наближення до реального процесу спілкування. Розробкою комунікативного методу займалися багато науковців і методистів у різних країнах світу. Найбільш вагомий внесок в обґрунтування методу зробили найпослідовніші його прихильники: Г. Уїдоусан, У. Литлвуд (Англія), Г. Е. Піфо (Германія), Ю. І. Пассов (Росія). В інтерпретації Ю. І. Пассова комунікативний метод орієнтований

на організацію процесу навчання, що відповідає процесу реального спілкування шляхом моделювання основних закономірностей мовленнєвого спілкування. Вчений виділяє такі принципи комунікативного підходу:

- мовленнєва спрямованість навчального процесу, яка полягає в практичному користуванні іноземною мовою;

- індивідуалізація при керівній ролі її особистісного аспекту як головного засобу створення мотивації та активності студентів з урахуванням їх життєвого досвіду, контексту діяльності, сфери інтересів, емоційної сфери й статусу конкретної особистості в колективі;

- функціональність, яка забезпечує відбір іншомовного матеріалу, адекватного процесу комунікації;

- ситуативність, що розглядається як засіб мовленнєвої стимуляції і як умова розвитку мовленнєвих навичок; при цьому під «ситуацією» розуміють систему взаємовідносин співрозмовників, яка відбивається в їх свідомості;

- новизна, яка проявляється в постійній зміні предмета розмови, обставин, завдань.

Формування комунікативної компетенції можливе за умови імплементації у навчальному процесі типових ситуацій реального спілкування, які виникають в різних сферах життя і стосуються різних тематик. Завдяки комунікативному методу студенти отримують здібність користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації у процесі самої

комунікації. Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів. Мовленнєва взаємодія студента інколи може проходити за співучастю викладача в найрізноманітніших формах: парах, тріадах, невеликих групах, круглих столах, дебатах, з усією групою.

У рамках навчання мовлення за комунікативною методикою широко використовуються опори різних видів: змістові та смисло-ві, словесні й зображальні, що допомагають керувати змістом висловлювання (текст, план, логіко-синтаксична схема), а також засвоювати граматичний матеріал; мовні ігри, що дають змогу спілкуватися в різних соціальних контекстах та в різних ролях.

Серед найновіших методів навчання, що виникли в англomовних країнах – США та Великобританії – в останні десятиріччя ХХ ст., все більшого поширення набувають методи, які об'єднують у собі комунікативні та пізнавальні (академічні) цілі. Їх основними принципами є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на слухача, цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії при наявності віри викладача в успіх своїх студентів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук. Існування різних варіантів цього напрямку в сучасній методиці свідчить про зростаючий інтерес до навчання іноземним мовам і прагнення методистів переосмислити їх роль та місце.

Великий інтерес викликає також і драматико-педагогічна організація навчання іноземним мовам, яка повністю орієнтована

на дію. Виділяють різні аспекти драматико-педагогічного навчання: теоретичний, індивідуально- і соціально-психологічний, психолінгвістичний, літературно- і мовнодидактичний. Основним девізом цього методу є: ми вчимо і вчимося мови головою, серцем, руками і ногами. Головна ідея методу – вчителі іноземної мови можуть багато чого запозичити для своєї практичної діяльності у професійних мистецтвознавців та акторів: як зробити банальний діалог підручника напруженим і цікавим; як створити відповідну атмосферу; як вживатися в ситуацію і роль, чітко артикулювати звуки, подавати сигнали за допомогою жестів та міміки. Стрижнем драматико-педагогічної організації навчання є, як і під час репетиції в театрі, сценічна імпровізація при широкому використанні прийому живих картинок в застиглих, нерухомих позах.

Особливого поширення набувають наприкінці ХХ ст. ідеї «автономії» студентів у навчальному процесі. Автономія навчання тісно пов'язана з поворотом до орієнтованого на слухача навчання, що перегукується з поняттями індивідуалізації навчання. Так, одним із основних принципів «мовчазного» методу, розробленого Галєбом Гатєгно, є підпорядкованість навчання учінню. Цим визначається «мовчазна» роль учителя та одночасно велика мовленнєва активність і самостійність тих, хто навчається. У навчанні широко використовуються жести вчителя, кольорові звукові та вокабулярні таблиці, кубики для демонстрації введення та засвоєння звуків, слів, структур у діях і ситуаціях. Учитель ніби виконує роль драматурга: він пише сценарій, визначає дійових

осіб, моделює їх дії, готує необхідні вербальні та невербальні опори, задає тон, створює атмосферу для комунікації та, спостерігаючи за процесом засвоєння, дає оцінку його учасникам.

Широке розповсюдження отримав також так званий «груповий метод», запропонований чиказьким професором психології Чарльзом Карреном. Основні принципи навчання були запозичені із сфери стосунків консультанта з клієнтом; вони орієнтовані на поєднання пізнавальних та емоційних процесів навчання. Це передбачає тісну взаємодію вчителя і тих, хто навчається, в комунікативних ситуаціях без опори на підручник.

Отже, сучасні методи навчання мають важливе значення для забезпечення повноцінної та ефективної організації навчальної роботи студентів на занятті з метою оволодіння іншомовною компетентності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. кол. авторів під кер. С. Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.